

ПЕДАГОГИКА

УДК 371.3:513

DOI: 10.52754/16947452_2022_4_164

**ОКУТУУНУН ЖАҢЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫНАН
ПАЙДАЛАНЫП МААЛЫМАТТЫК КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮКТҮ
КАЛЫПТАНДЫРУУ**

*Талипов Алмамбет Тынычбекович, окутуучу,
talipovalmambet@gmail.com*

*Тагаева Дамира Абылкасымовна, п.и.к., доцент,
tagaeva.69@mail.ru*

*Ажибекова Айзада Токтогуловна, улук окутуучу,
Ош мамлекеттик университети,
Ош, Кыргызстан*

***Аннотация.** Азыркы мезгилде билим берүү процессинде окутуунун жаңы технологияларынан пайдаланып окутуу замандын талабы болуп саналат. Мезгил талап кылып жаткандай, тез темпте өнүгүп жаткан технологиялардан пайдаланып окутуу аракеттеги мамлекеттик стандарттын талаптарына, окуу программа жана окуу пландарына туура келет. Жаңы технологиялардын колдонулушу мугалимдин, окуучунун компетенттүүлүгүн калыптандыруудагы дагы бир баскыч болуп саналат. Макалада заманбап окутуу технологиялардан артта калбоо максатындагы окутуунун технологиялардын бири катары интерактивдүү тактайчаны пайдалануу ыкмаларына токтолобуз. Ошондой эле, жаңы платформалардын жетишкен жактарын предметтерди окутууда пайдаланууда билим сапатын көтөрүүгө, окутууга кызыктырууда зор өбөлгө жараларын белгилеп кетebиз.*

***Ачкыч сөздөр:** компетенттүүлүк, заманбап окутуу, интерактивдүү тактайча, окутуунун жаңы технологиясы.*

**ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ С
ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ НОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ**

*Талипов Алмамбет Тынычбекович, преподаватель,
talipovalmambet@gmail.com*

*Тагаева Дамира Абылкасымовна, к.п.н., доцент,
tagaeva.69@mail.ru*

*Ажибекова Айзада Токтогуловна,
старший преподаватель,
Ошский государственный университет,
Ош, Кыргызстан*

***Аннотация.** В настоящее время обучение с использованием новых технологий обучения в образовательном процессе является требованием времени. Время требует, чтобы обучение соответствовало требованиям действующего государственного*

стандарта, учебного плана и учебной программы с использованием быстро развивающихся технологий. Использование новых технологий - это еще один шаг в формировании информационной компетентности преподавателя и ученика. В статье рассматриваются современные образовательные технологии с использованием интерактивных досок как одной из образовательных технологий. Также в статье отметили, что использование новых платформ на уроках повысит качество знаний и мотивацию к обучению.

Ключевые слова: компетентность, современное обучение, интерактивные доски, новые технологии обучения.

FORMATION OF INFORMATION COMPETENCIES WITH USE OF NEW TECHNOLOGY TRAINING

Talipov Almambet Tynychbekovich, teacher,
talipovalmambet@gmail.com

Tagaeva Damira Abylkasymovna,
candidate of pedagogical sciences,
tagaeva.69@mail.ru

Azhibekova Aizada Toktogulovna,
senior lecturer,
Osh State University,
Osh, Kyrgyzstan

Abstract. *Currently, teaching using the latest learning technologies in the educational process is a requirement of modernity. Time demands that training using rapidly developing technologies comply with the requirements of the current state standard, curricula and curricula. The use of new technologies is another stage in the formation of the competencies of a teacher, a student. We will focus on the methods of using interactive whiteboards as one of the learning technologies in order to keep up with modern learning technologies. The article also noted that the use of new platforms in the classroom will increase the quality of knowledge and motivation for learning.*

Keywords: *competence, modern training, interactive whiteboard, new learning technologies.*

Киришүү. Учурда билим берүү системасында олуттуу өзгөрүүлөр болуп, окутуунун ар кандай платформаларынан пайдаланып окутуу күч алып жаткан мезгил. Жогорку окуу жайындагы, орто кесиптик билим берүү жана жалпы билим берүү уюмдарында заманбап сервистерден пайдаланып окутуу аркылуу азыркы мезгиле мугалимдердин өз билимдерин ар тараптан жогорулатуу милдеттери турат. “Азыркы коомдогу компьютердик инновациялык технологиялардын, өнүгүү деңгээли көрсөтүп тургандай, учурда компьютердик технологиялардын замандын талабына жараша тез темпте өсүү процессинен пайдаланбаган тармак жокко эсе” [2].

Билим берүү процессиндеги жаңылануу, окутуунун жаңы технологияларынан пайдалануу – тез өнүгүп жаткан коомдун талаптарынын бири болуп саналат [4]. Окутуунун күндүзгү жана сырттан окутуу түрлөрүндө да кеңири колдонулуучу платформалардын бири катары Padlet сервисинен пайдаланууга токтолобуз. Бул сервистен пайдаланып окутуу менен мугалимдердин да, окуучулардын да дагы бир компетенттүүлүгү артты деп айтууга болор эле.

Изилдөөнүн методдору жана материалдары. Окутуунун маалыматтык технологияларын жаңы теманы өтүү, бышыктоо, кайталоо сабактарында пайдалануу окуучулардын предметке болгон кызыгууларын арттырары шексиз. Бул багыттагы изилдөөлөр Шехонин А.А, Тарлыков В.А., Харитоновна О.В., Багаутдинова А.Ш., Джавлах Е.С. эмгектеринде кеңири баяндалган [7]. Окутуу кыргыз тилинде жүргүзүлгөн мектептер үчүн М. Алтыбаеванын редакциясы алдында жарык көргөн “Билим берүүдө онлайн платформаларды колдонуу” аттуу методикалык колдонмодо окутуунун жаңы технологияларынын айрым платформаларынын колдонуу ыкмалары келтирилип, сабактарды уюштуруудагы ыңгайлуу жактары белгиленген. “... электрондук окутуу каражаттарын колдонууда жөнөкөй, маалыматтуу, көрсөтмөлүү, предметти өздөштүрүүдө мотивацияны күчөтүүчү, сапаттуу билим алууга умтулган бардык каалоочуларга жеткиликтүү, мыкты кесипкөй адистерди даярдоону камсыз кыла турган болуусу керек, ошондой эле заманбап телекоммуникациялык каражаттарды жана заманбап информациялык технологияларды кеңири колдонуусу абзел” [1].

Талкуулоо жана жыйынтык. Геометрия сабактарында учурда интеративдүү доска менен катар эле жаңы сервистерди доска, кошумча материалдарды жайгаштыруучу такта, ватман каражаттарын алмаштыруучу каражат катары колдонобуз. Ал эми бул каратажаттардын бири катары – padlet сервисинен менен иштөөнүн ыкмасын сунуштайбыз. Аталган технология менен иштөө аркылуу мугалим окуучунун мамлекеттик билим берүү уюмдарынын жалпы стандартында белгиленген түйүндүү компетенттүүлүктүн бири маалыматтык компетенттүүлүктү калыптандыра алат. Окуучу padlet тактайчасында иштөө менен топтордо биргелешип иштөө мүмкүнчүлүгү жаралат.

Padlet – бул маалыматты жайгаштыруу, түзүү, биргелешип редакциялоо жана сактоо үчүн колдонулуучу мультимедиялык ресурс. Студенттер, окуучулар, окутуучулар үчүн пайдаланууга ыңгайлуу болгон кичинекей дептер деп которууга да болот. Сабак өтүү учурунда окутуучу студенттер менен биргеликте түзүлгөн тактайчага зарыл болгон маалыматтарды

жайгаштырып, аны талкуулоого, кошумча маалыматтар менен толуктоого, жайгаштырылган маалыматтарга карата ой-пикирлерин жазып калтырууга болот. Сервис менен иштөө үчүн алгач интернетке уланып, «Padlet» термини жазылат, же «Падлет» деп жазууга да болот. Экранга бир нече маалыматтар чыгат. Бул маалыматтардан сайтына киребиз. Сайтка кирүү менен катталуу баскычы чыгат. Бул команданы басып төмөндөгүдөй сайтка кирүүнүн үч кабинеттен турган бети ачылат: Google, Microsoft, Apple (<https://teacher.yandex.ru/posts/doska-padlet-dlya-prepodavatelya-stsenarii-ispolzovaniya>).

Интернетке кирип иштөөдө кайсы кабинеттен пайдаланган болсо ошол кабинеттен пайдалануу ыңгайлуу болуп саналат. Эгерде биринчи кабинет Google колдонгон болсоңуз, бул кабинеттен кирүүгө болот. Бул кабинетке кирерибиз менен сизден gmail.com аккаунт жана паролунузду сурайт.

Өзүнүздүн gmail.com аккаунтуңузду жана паролунузду жазуу менен катталуу мүмкүнчүлүгүнө ээ болосуз, ал эми катталуу көп убакытка созулбайт. Сайтка катталгандан кийин тарифтик план сунуштайт. Бул сервисин акы төлөнүүчү жана акы төлөнбөгөн эки түрүн кездештирүүгө болот. Акы төлөнбөгөн сервис «базалык сервис» деп аталып, 10 мб өлчөмүндөгү стандарттык сервис болуп саналат. Бул сервисе үч гана тактайчаны түзүү мүмкүнчүлүгү бар. Эгерде төртүнчү тактайчаны түзүү каралса, анда акы төлөө шарты жаралат. Акы төлөнүүчү padlet-тактайчалар акысыз тактайчаларга караганда мегобайттык өлчөмдөрү жогору болот.

Акысыз тактайчаларды (padlet) түзүп, аны колдонуу шарттары деле ыңгайлуу болуп саналгандыктан, аны түзүүнүн ыкмаларына токтолобуз. «Basic» баскычын тандап, базалык акысыз тактайчаны түзүүгө киришебиз. Экранда башкы бет ачылат. Башкы бетти англис жана орус тилдеринде пайдаланууга болот. Биз орус тилин тандайбыз. Ал үчүн башкы беттин жогорку оң жагындагы кара баскыч менен «настройкага» кирип, орус тилин (русский) тандайбыз. Кайрадан башкы бетке келип, башкы менюдагы «+ тактайчаны түзүү» («+ создай padlet») баскычын басып тактайчаларды түзүүгө киришебиз. «+ тактайчаны түзүү» баскычын баскандан кийин экранда төмөндөгүдөй бир нече варианттагы материалдарды жайгаштыруу үлгүлөрү берилет.

«Стена» - бул үлгүдө материалдар тактайчага ирети менен жайгаштырылат. Дубал сыяктуу материалдардын жайгаштырылышы.

«Холст»- тактайчада материалдар биринин артынан бири чынжыр сыяктуу удаалаш жайгаштырылат.

«Транслировать в виде непрерывного потока» - материалдар үзгүзтүксүз ирети менен жайгаштырылат.

«Сетка» - жайгаштырылган материалдар тор сымал түзүлүшүндө көрүнөт.

«Полка» - тактайчага коюлган материалдар текче сымал жайгаштырылат.

«Backchannel» - окуучулардын маалыматтарын алып, чат түзүүгө болот.

«Map» - картадагы ордун ар кандай абалда жайгаштыруу.

«Timeline» - убакыттар көрсөтүлгөн шкала, кандайдыр объекттерди кошууга болот [3].

«Стена» - дубал сымал үлгүсүн пайдаланып, тактайча түзүп көрөлү. Ал үчүн аталган үлгүнү тандайбыз. Жогорку оң жактагы кара «настройкага» киребиз. Алгач тактайчага тема тандоого болот. Биздин учурда «Европага саякат» деп алабыз.

Кийинки кадам темага түшүндүрмө (описание) жазууга болот. Теманын алдына жазылып, жайгаштырылат. Андан кийинки аткарылуучу иш аракетинде темага карата сүрөт тандоо (иконка же значок). Мында темага ылайык келген даяр сүрөттөрдөн тандоого болот.

Кийинки кадамда дарек (адрес) жайгашкан. Бул жерге окуучулардын даректерин жазып, даяр болгон (материалдар жайгаштырылган) тактайчанын шилтемесин жөнөтүүгө болот. Шилтеме аркылуу окуучулар тактайчага кирип, өздөрүнүн ой-пикирлерин, комментарий жаза алышат. Бул акырында аткарылуучу иш аракетинде болот.

Кийинки бөлүктө тактайчанын түсү тандалат.

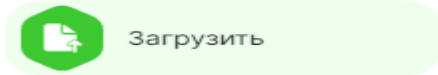
Мында тактайчанын түсү, градиент, текстура, сүрөт кабинеттери берилген. Ар бир кабинеттин тактайчаны өзгөртүүгө ылайык кызматы көрсөтүлөт. Акыркы кабинет сүрөт жайгаштыруу.

Кийинки кадамда авторду жарыялоо, реакция баскычтарын активдештирүү командалары аткарылат. Тактайчага жазуудагы шрифти белгилеп, комментарийлерди жазуу мүмкүнчүлүктөрү жаралат. Реакция аркылуу ар кандай формадагы сүрөттөрдү окуучулар жайгаштыра алышат. Акыркы чекке чейинки көрсөтүлгөн баскычтарды белгилеп бүткөндөн кийин, жогорку оң жактагы «сактоо» баскычын басабыз. Демек, биздин тактайчабыз даяр. Эми бул тактайчага материалдарды жайгаштыруубуз керек. Ал үчүн жогорудагы түзүлгөн тактайчанын төмөнкү сол жагында жайгашкан «+» баскычын басабыз.

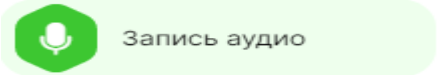
Жогорку оң жактагы англис тилиндеги сөзгө чычканды коюп, оң жагын басып, орус тилине которуп алабыз. Ар бир команданы басуу менен

тактайчага материалдарды түрдүү булактардан алып, жйгаштыруу мүмкүнчүлүгүн көрсөтүүчү бул тапшырмалардын ар бирине кирүүгө болот. Мындан сырткары акыркы экранга бардык командалар көрүнөт.

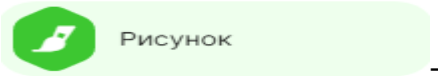
Ар бир белги менен берилген командалардын маалыматты тактайчага жайгаштыруу кызматтары көрсөтүлгөн.

- тактайчага компьютерден ар кандай формадагы материалдарды алып жайгаштырууга болот.

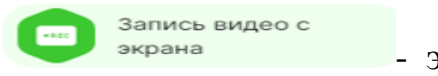
- тактайчага учурда аудио жазууларды жүргүзүү.

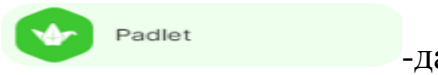
- бул команданын жардамында тактайчага сүрөт тартып, түрдүү түстөргө боёого болот.

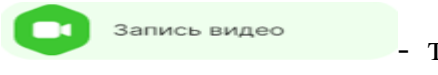
- камера аркылуу компьютердин алдындагы сүрөттөрдү тартууга, же башка жазууларды, тартып коюуга мүмкүн болгон материалдарды түз эле тартып жайгаштырылат.

- экранга видео жазууну орнотуп, видеолорду тартып жайгаштыруу.

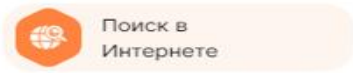
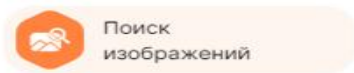
- даяр түзүлгөн тактайчаларды жана андагы материалдарды көрсөтөт.

- тактайчага видеону үнү менен бирге жазып, жайгаштырат.

- жайгашуу ордун картада көрсөтүү.

материалдарды интернеттен алуу каражаттары [3, 218-б.].

Жалпы билим берүүчү мектептерде учурда интерактивдүү доскалар, компьютердик каражаттар ар бир кабинетте, ар бир предмет мугалиминде толук камсыздалып, маалыматтык технологиялык каражаттар жетиштүү дегенден алыспыз. Онлайн окутуу шарттарында билим берүү системасындагы талаптар мугалимди дагы да көп изденүүгө түрткү берип, жаңы маалыматтык технологиялар, окутуунун эффективдүү ыкмаларынан

пайдаланып окутуунун зарылдыгын көрсөттү. Ушул талаптардын негизинде окутуучулар, мугалимдер маалыматтык бир топ жаңы технологияларды окуп үйрөнүүгө мажбур болдук.

Орто мектепте геометрияны окутуу учурунда интерактивдүү стратегияларды пайдаланып, топтор менен иштөө максатында классты үч командага бөлүп, padlet тактайчасына темага ылайык материалдарды жайгаштырабыз. Тактайчанын шилтемеси ватсаб группага жиберилет. Окуучулар шилтеме аркылуу сервиске кирип, тактадагы тапшырмаларды тиешелүү топтордо аткарышат. Жоопторду тактайдагы топторго карата жазылган тапшырманын өзүнө кирип комментарий катары, же дептерге эле аткарышып, сүрөткө тартып жөнөтө алышат.

Тактайчадагы жайгаштырылган материалдарды «бөлүшүү» командасы аркылуу Facebook, Twitter, Classroom платформаларына да жайгаштырууга болот. Ал жактан окуучулар тактайчага жайгаштырылган материалдарды тапшырма, маалымат, суроо, ж.б. катары окуп үйрөнүүгө, тапшырмаларды аткарууга, же жаңы маалымат катары алууга болот [5]. Окуучулар тактайчага өздөрүнүн комментарийлерин да жаза алышат. Classroom га анда мурда түзүлгөн темаларга киргизилип, тапшырма, маалымат катары жайгаштырылат. Андагы тактайчага кирүү үчүн код (ачкыч сөздөр) аркылуу берилет.

Түзүлгөн тактайчадагы материалдарды шилтеме аркылуу почталарына жөнөтүүгө да болот. Ошондой эле тактайчадагы материалдарды печаттан чыгарууга, сүрөт катары, pdf вариантта, excelде жазылган вариантта сактоо мүмкүнчүлүктөрү бар.

Корутунду. Азыркы мезгилдин талабы компетенттүү инсанды келечекке карай умтулууга даярдоо. Окутуу процессинде пайдаланылуучу бул платформаны колдонуу менен окуучулардын, окутуучулардын дагы компетенттүүлүгүн өнүктүрүү мүмкүнчүлүгүн жаратууга болорун белгилей кеткибиз келет. Ар бир калыптануучу компетенттүүлүктө окутуунун кайсы бир ыкмасы колдонулуу менен заманбап технологияны өз сабактарында ийгиликтүү пайдалануу окутуунун сапатын жогорулатууга зор өбөлгө жаратарына шек [1]. Башка сервистер сыяктуу эле биз сунуштаган тактачанын да жетишкен жана кемчилик жактарын белгилеп кетүүгө болот:

Padlet – тактайчанын жетишкен жактары:

1) Долбоор менен коллективдүү иштөөгө болот – окуучулар коллективдүү түрдө материалдарды жайгаштырышат, анализ жүргүзүшөт, талкуулашат. Бири-биринин пикирлерин толукташат. Кемчиликтерин, жетишкендиктерин айтууга мүмкүнчүлүктөр жаралат;

- 2) Онлайн сабактарда интерактивдүү доска катары пайдаланууга болот;
- 3) Аудио байланыш катары колдонууга болот;
- 4) Окуучулар үй тапшырмаларын тактайчага жайгаштырышат, мугалим текшерет;
- 5) Сабактан тышкаркы иштер үчүн колдонууга болот. Аудио, видео жазууларды, сүрөттөрдү жайгаштырууга болот.

Тактайчанын кемчиликтери:

- 1) 3 тактайчаны гана түзүүгө боло тургандыгы;
- 2) Ар бир сабак үчүн түзүү зарыл болгондо мурдагы досканы өчүрүүгө туура келгендиги.

Жалпы билим уюмдарындагы мамлекеттик билим берүү стандарттарынын окутуу процессиндеги жаңылануу, маалыматтык технологиялардан пайдаланып сабактарды уюштуруу, билим берүүнүн сапатын жогорулатуу жана окуучулардын билим деңгээлдерин жогорулатуу талаптарына биз сунуштаган сервис туура келет жана окуучулар үчүн да, мугалимдер үчүн да ыңгайлуу болуп саналарына шек жок.

Адабияттар

1. Бекбоев, И.Б. Инсанга багыттап окутуу технологиясынын теориялык жана практикалык маселелери. Бишкек. - Улуу тоолор. 2015. 125 б.
2. Мадраимов С.М., Тагаева Д.А. Орто мектепте геометрияны окутуу процессинде компьютердик технологияларды пайдалануу аркылуу окуучулардын чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүү// ОшМУнун Жарчысы. № 3-4. 2016. С. 108-111
3. Билим берүүдө онлайн платформаларды колдонуу/Методикалык колдонмо/М. Алтыбаеванын редакциясы алдында. - Ош, 2022. 223 б.
4. Тагаева Д.А. Окуучуларда түйүндүү компетенттүүлүктөрдү калыптандыруунун айрым ыкмалары.//КББАнын кабарлары. №2 (54). 2021. 61-65 бб.
5. Тагаева Д.А., Култаева Д.Ч., Кубатова Г.Н. Окутууга компетенттүү мамиле шарттарындагы математиканы окутууда калыптануучу компетенттүүлүктөр// ОшМУнун Жарчысы. Т. 1. № 4. 2021. 332-337 - бб.
6. Тагаева, Д. А., Токтомамбетова Ж. С. Компетентностно-ориентированный подход к обучению//Бюллетень науки и практики. Т. 6. №8. 2020. С. 260-263
7. Шехонин А.А, Тарлыков В.А., Харитонова О.В., Багаутдинова А.Ш., Джавлах Е.С. Интерактивные технологии в образовательном процессе Университета ИТМО. Учебно-методическое пособие. - СПб.: Университет ИТМО, 2017. - 100 с.